Hallintovaliokunnalle

Poliisihallituksen lausunto hallituksen esityksestä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain 1 ja 24 §:n muuttamisesta

1 LAUSUNTOPYYNTÖ

Hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallituksen asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain 1 ja 24 §:n muuttamisesta sekä asiantuntijakuulemiseen osallistumista hallintovaliokunnassa 13.11.2024 kello 12.15.

2 LAUSUNTO

Lainsäädäntömuutokset luonnontuotteiden kerääjien aseman parantamiseksi ja työperäisen hyväksikäytön ehkäisemiseksi ja torjumiseksi ovat kannatettavia.

Luonnonmarjojen kerääminen kaupallisiin tarkoituksiin on pitkälti perustunut ulkomailta Suomeen kutsuttujen kerääjien työpanokseen. Vuosien varrella marjojen kerääjien ansiot ovat puhuttaneet ja poliisin rikostutkinnoissa on noussut esiin ihmiskauppaepäilyjä sekä muunlaiseen hyväksikäyttöön liittyviä seikkoja. Rikostutkinnat ovat johtaneet syyteharkintoihin ja tuomioihin. Poliisin rikostutkinnassa on ilmennyt, että luonnonmarjojen kerääjät ovat joutuneet tekemään pitkiä työpäiviä, vaikka heidän ansionsa ovat jääneet pieniksi.

Helsingin poliisilaitoksella toimii valtakunnallinen ihmiskaupparikosten tutkintaryhmä, joka on tutkinut mm. marja-alaan liittyviä rikosepäilyjä yhteistyössä muiden poliisilaitosten kanssa. Heidän mukaansa marja-alaan ja luonnonmarjojen poimintaan liittyvissä rikostutkinnoissa epäkohdiksi ovat nousseet erilaiset poimijoille poimintamatkasta aiheutuvat kustannukset sekä todellisuudessa kohtuuttoman alhaisiksi jääneet ansiot satokaudelta. Poliisille ja Rikosuhripäivystykselle raportoidut hyväksikäytön tapaukset

POLIISIHALLITUS
Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 ESPOO
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puh. +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780

osoittavat, että luonnonmarjanpoimintaan liittyy rakenteellisia ongelmia, jotka liittyvät lähtökohtaisesti kerääjien heikkoon ja riippuvaiseen asemaan, taloudelliseen riskiin sekä työoikeudellisen suojan puuttumiseen.

Lakimuutoksen yhtenä tavoitteena on parantaa luonnonmarjojen poimijoiden oikeudellista asemaa siten, että maahantulon edellytykseksi jatkossa vaaditaan työsopimuksen solmimista marjayrittäjän kanssa.

On kannatettavaa, että esitetyn lakimuutoksen myötä yrittämisen riski siirtyisi lähtökohtaisesti yrityksille. Lain voimaantulon myötä marjanpoimijoiden olisi riskittömämpää lähteä Suomeen töihin. Poimijoiden siirtyminen työlainsäädännön piiriin ja minimi toimeentulon takaaminen vähentää marjanpoimijoiden taloudellista riskiä ja parantaa heidän asemaansa. Ehdotettu muutos takaa kerääjille työnantajan maahantulolupaprosessissa vakuuttaman palkan sekä minimi toimeentulon. Toisena seikkana voidaan mainita parannuksen esimerkiksi työturvallisuuteen sekä työsopimuksen tekemisen myötä oikeuden työterveyshuoltoon. On kuitenkin huomioitava, että kausityöhön siirryttäessä osa luonnonmarjojen kerääjistä tulee ansaitsemaan vähemmän kuin aiemmin.

Kuten hallituksen esityksessäkin on todettu haasteista. ”On selvää, että käytännössä nousee esiin haastavia tulkintatilanteita. Kerääjät voivat esimerkiksi vapaa-ajallaan poimia marjoja ja tarjota niitä ostettavaksi työnantajalleen tai samalla yrityksellä voi työskennellä kerääjiä työsuhteessa ja samalla se voi ostaa marjoja myös itsenäisiltä poimijoilta”. Kuitenkin minimi toimeentulon takaaminen edesauttaa vaikeimmassa asemassa olevia ja niitä, joilla on ollut vaara joutua työperäisen hyväksikäytön uhreiksi.

Nyt esitetyssä lakimuutoksessa säädetään maahantulon edellytyksistä ja asetetaan maahantulon ehdoksi se, että poimijalla on työsopimus. Se, että jatkossa useimmat marjankerääjät ovat työsuhteessa, helpottaa työperäisen hyväksikäytön torjuntaa ja siihen puuttumista. Näkemykseni mukaan viranomaisten on helpompi verrata toteutuneita ansioita ja muita työskentelyn ehtoja ja olosuhteita, kun on olemassa selkeät työehdot. Viranomaisten puuttuminen työperäiseen hyväksikäyttöön helpottuu, kun poimijat kausityöntekijöinä ovat työlainsäädännön piirissä. Työsuojeluviranomainen valvoo em. seikkoja.

Lakimuutoksen toisena tarkoituksena on paremmin ennalta estää sellaisia tilanteita, joissa luonnonmarjoja poimimaan tulevat ulkomaalaiset voisivat olla tulossa työskentelemään sellaiseen yritykseen, joiden taustalla saattaa olla työnantajavelvoitteiden noudattamatta jättämistä tai muutoin epärehellistä toimintaa.

Nyt esitetyssä lainsäädännössä työnantajasta johtuvat luvan epäämisperusteet ovat laajat. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan tämä mahdollistaa turistiviisumia ja marjalakia laajemman viranomaisten ennakkokontrollin ja vähentää osaltaan luvanhakijan riskiä joutua työperäisen hyväksikäytön

uhriksi. Maahantulolupien myöntäjien työnantajiin kohdistuvan ennakkovalvonnan osaamiseen tulee kiinnittää huomiota sekä sen merkityksen sisäistä päätöksentekijöille tulee korostaa.

Poliisitarkastaja Janne Lepsu

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 12.11.2024 klo 08:57. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu Hallintovaliokunta

Tiedoksi Poliisiylijohtaja Ilkka Koskimäki, Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo, Poliisiylitarkastaja Vesa Pihajoki, Poliisilakimies Visa Weckström, Poliisitarkastaja Marjo Tyynelä, POL_VP_Poliisihallitus_Esikunta